

Право на звернення до суду
як **ТЕСТ НА ЗРІЛІСТЬ**
судової системи

Сергій Гришко LL.M.,
партнер, Redcliffe Partners
16 листопада 2018 року

**REDCLIFFE
PARTNERS**

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ | КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

"Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб."
(ст. 55 Конституції України)

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ | КАСУ

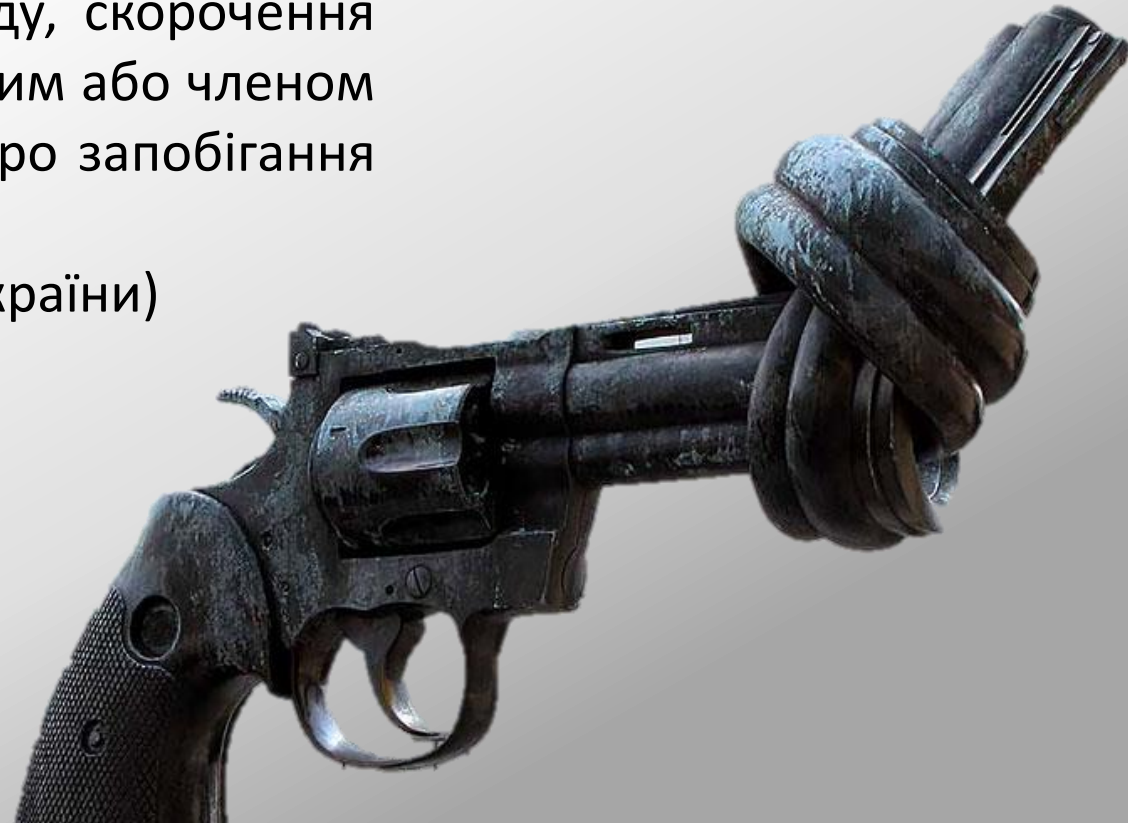
"Кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або законні інтереси, і просити про їх захист..." (ст. 5 Кодексу адміністративного судочинства України)

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ V. ПОРУШЕНЕ ПРАВО

"НАЗК може бути залучене як третя особа ... на стороні позивача у справах щодо застосування керівником або роботодавцем чи створення ним загрози застосування негативних заходів впливу до позивача (звільнення, примушування до звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, скорочення заробітної плати тощо) у зв'язку з повідомленням ним або членом його сім'ї про порушення вимог Закону України "Про запобігання корупції" іншою особою."

(ч.3 ст. 49 Кодексу адміністративного судочинства України)

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ V. ПОРУШЕНЕ ПРАВО

"Право оскаржити нормативно-правовий акт мають особи, щодо яких його застосовано, а також особи, які є суб'єктом правовідносин, у яких буде застосовано цей акт."

(ч. 2 ст. 264 КАСУ)

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ | КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД

Право на справедливий судовий розгляд, що гарантується параграфом першим статті 6, має здійснюватися відповідно до норм закону, що передбачають наявність у сторін судового розгляду ефективного судового захисту з метою захисту їх цивільних прав (Beles and others v. the Czech Republic (Белеш та інші проти Чеської Республіки), параграф 49).

Право на доступ до суду має "застосовуватися на практиці і бути ефективним" (Bellet v. France (Белле проти Франції), параграф 38).

Для того, щоб право на доступ було ефективним, особа "повинна мати реальну можливість оскаржити дію, що порушує її права" (Bellet v. France (Белле проти Франції), параграф 36; Nunes Dias v. Portugal (Нун'єш Діаш проти Португалії) (déc.) стосовно правил, що регламентують сповіщення).

Практичний та ефективний характер цього права може бути порушено, зокрема, через існування процесуальних заборон, які унеможливають або обмежують можливість звернення до суду:

i. суворе трактування національним законодавством процесуального правила (надмірний формалізм) можуть позбавити заявників права звертатись до суду (Perez de Rada Cavanilles v. Spain (Перес де Рада Каванил'ес проти Іспанії), параграф 49; Miragall Escolano v. Spain (Міраґаль Есколано та інші проти Іспанії), параграф 38; Société anonyme Sotiris and Nikos Koutras ATTEE v. Greece (Société anonyme Sotiris and Nikos Koutras ATTEE проти Греції), параграф 20; Beles and others v. the Czech Republic (Белеш та інші проти Чеської Республіки), параграф 50; RTBF v. Belgium (RTBF проти Бельгії), параграфи 71, 72, 74);

ii. процесуальні норми, що позбавляють суб'єктів права можливості звертатися до суду (The Holy Monasteries v. Greece (Святі монастирі проти Греції) параграф 83; Philis v. Greece (Філіпс проти Греції), параграф 65; див. також Lupas and others v. Romania (Лупас та інші проти Румунії) (но.1), параграфи 64-67; стосовно неповнолітніх неправоздатних осіб: (Stanev v. Bulgaria (Станев проти Болгарії) [ВП], параграфи 241-245).

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ V. ПОРУШЕНЕ ПРАВО | ПОЗИТИВНІ ПРИКЛАДИ

"Народний депутат України ОСОБА_1 звернувся з позовом до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг про визнання протиправною та незаконною постанову НКРЕКП від 10.04.2017 №494 в частині посилання в пункті 1 Переліку деяких постанов НКРЕКП, що скасовуються, на "рядки 8-52 додатку до" та скасування з моменту прийняття формулювання "рядки 8-52 додатку до" в пункті 1 Переліку деяких постанов НКРЕКП, що скасовуються, затвердженого Постановою НКРЕКП від 10.04.2017 №494."

(ухвала ОАС м. Київ, 27.04.2017, № **826/5621/17**)

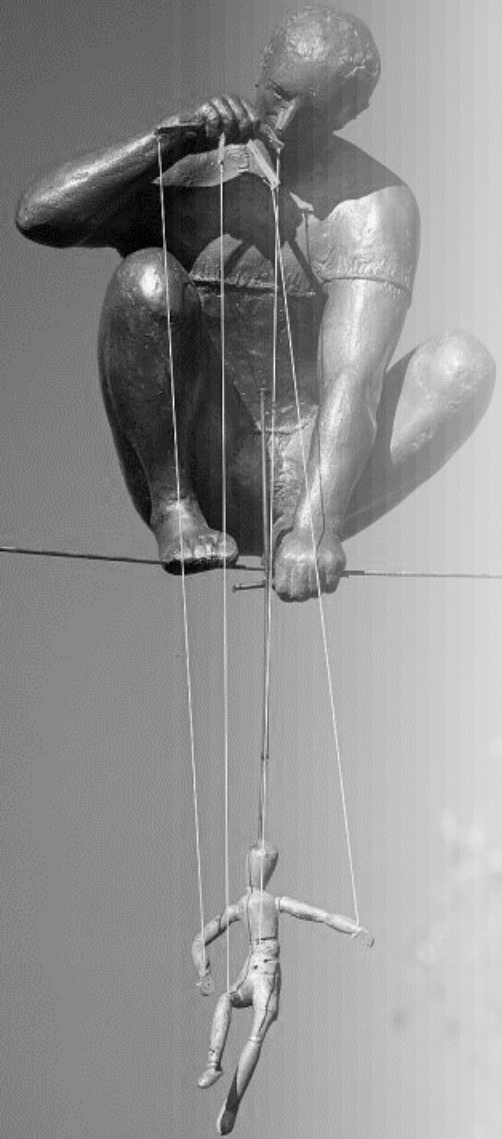

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ V. ПОРУШЕНЕ ПРАВО | ПОЗИТИВНІ ПРИКЛАДИ

"Як встановлено судами попередніх інстанцій та підтверджено матеріалами справи, рішення про реорганізацію Київського НВО "ЗШ-ДС" прийнято на виконання Плану оптимізації та модернізації мережі загальноосвітніх навчальних закладів Бориспільського району на 2016-2018 роки. Тож суди попередніх інстанцій не врахували, що оскаржувані рішення впливають на таке важливе конституційне право позивачів (їх дітей), як право на освіту, що є безумовною підставою для врахування думки територіальної громади при прийнятті таких рішень."

(ухвала КАС від 14.08.2018 спр. № **359/6814/17**)

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ V. ПОРУШЕНЕ ПРАВО | ПОЗИТИВНІ ПРИКЛАДИ

Суд зауважує, що позивачем заявлено позовні вимоги щодо визнання нечинними та скасування положень Регламенту Вищої кваліфікаційної комісії, який позивач вважає нормативно-правовим актом. Колегія суддів не погоджується з даним твердженням позивача... З огляду на зазначене, визнання нечинними оскаржуваних положень Регламенту ВККС України не входить до повноважень суду відповідно до статті 245 Кодексу адміністративного судочинства України.

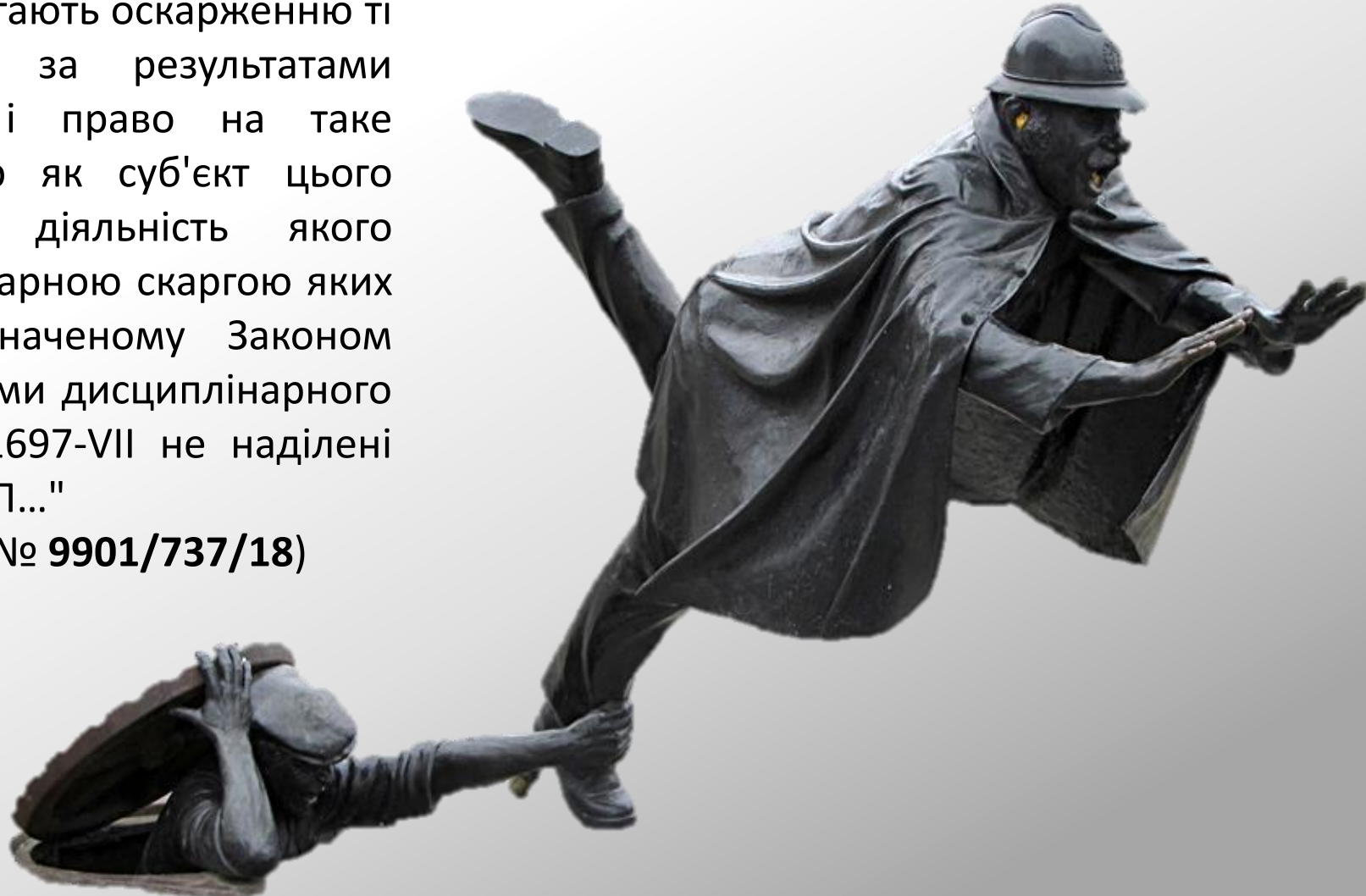
Водночас, з метою захисту та поновлення прав позивача, суд вважає за необхідне розглянути заявлені позивачем вимоги в рамках перевірки законності рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 29 грудня 2017 року N 140/зп-17, яким були внесені зміни до Регламенту Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, в частині доповнення п. п. 4.10.1-4.10.3, 4.10.5, 4.10.6 п. 4.10.

(рішення ВС від 18.09.2018 спр. № **9901/460/18**)

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ V. ПОРУШЕНЕ ПРАВО | НЕГАТИВНІ ПРИКЛАДИ

"Щодо права на звернення до суду НАБУ як заявнику, що подав скаргу до КДКП, то з урахуванням наведених приписів у судовому порядку підлягають оскарженню ті рішення КДКП, які прийнято за результатами дисциплінарного провадження, і право на таке оскарження має лише прокурор як суб'єкт цього дисциплінарного провадження, діяльність якого оскаржується. Особи, за дисциплінарною скаргою яких КДКП приймає рішення у визначеному Законом № 1697-VII порядку, не є суб'єктами дисциплінарного провадження і за Законом № 1697-VII не наділені правом на оскарження рішень КДКП..."

(ухвала КАС від 21.08.2018 у справі № **9901/737/18**)

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ V. ПОРУШЕНЕ ПРАВО | НЕГАТИВНІ ПРИКЛАДИ

"Щодо Колегія суддів погоджується з висновком судів попередніх інстанцій, що прокурором не доведено, що захист інтересів у сфері містобудівної діяльності не здійснює або не належним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження.

Крім того, колегія суддів погоджується з висновком суду першої інстанції, що у прокурора відсутні повноваження на ведення справи в суді в тому числі і в інтересах територіальної громади, оскільки її інтереси представлені відповідними органами. Прокурор, звернувшись з позовом в інтересах територіальної громади міста Києва до Київської міської ради про скасування рішення, не зазначив відповідних обґрунтувань щодо порушення рішенням відповідача саме інтересів територіальної громади міста Києва."

(ухвала КАС від 18.09.2018 у справі № **826/7910/17**)

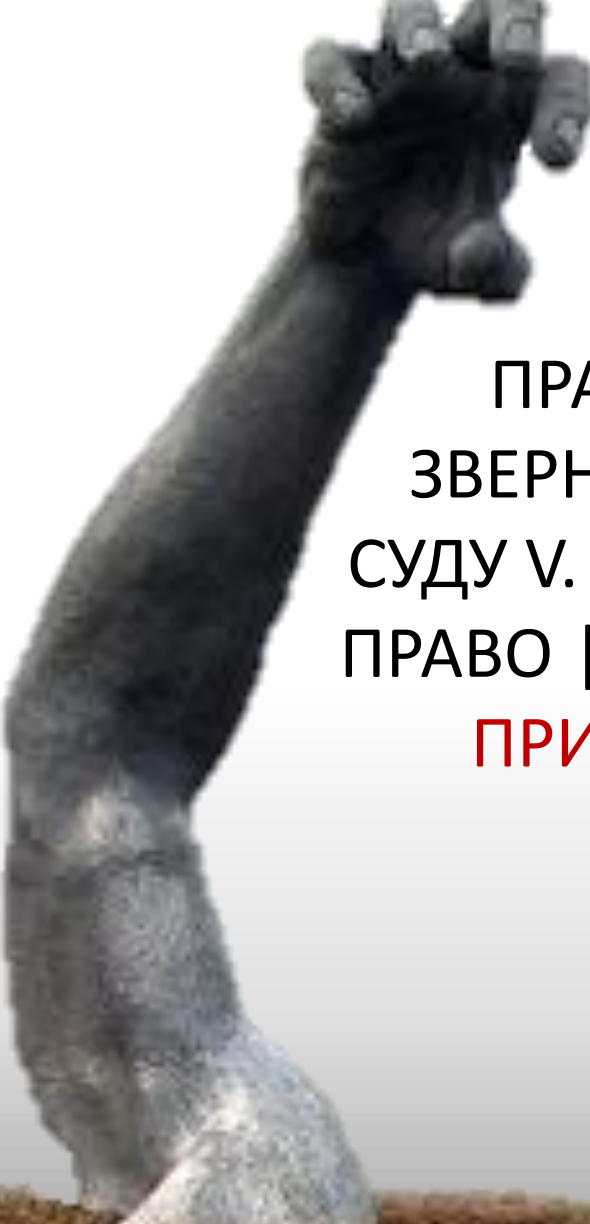

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ V.

ПОРУШЕНЕ ПРАВО | НЕГАТИВНІ ПРИКЛАДИ

"Отже, право на судовий захист не є абсолютним. Звертаючись до суду з позовом щодо законності правового акта суб'єкта владних повноважень індивідуального характеру та дій, спрямованих на прийняття такого акта, позивач також повинен пояснити, які правові наслідки безпосередньо для нього породжує оскаржене рішення суб'єкта владних повноважень та дії/бездіяльність, які передують його прийняттю. Захисту у порядку адміністративного судочинства підлягають порушені права особи у публічно-правових відносинах, у яких відповідач реалізовує владні управлінські функції стосовно заявника." (ухвала КАС від 04.10.2018 у справі № **9901/796/18**)

ПРАВО НА
ЗВЕРНЕННЯ ДО
СУДУ V. ПОРУШЕННЯ
ПРАВО | НЕГАТИВНІ
ПРИКЛАДИ

"32. Право, свобода або законний інтерес може бути захищено судом лише у разі його порушення. З цього слідує необхідність з'ясування судом обставин, що свідчать про порушення права, свободи або інтересу. Позивач повинен довести, що він має право або законний інтерес і є потерпілим від порушення цього права та інтересу з боку суб'єкта владних повноважень.

33. Потерпілим від порушення є особа, яка безпосередньо зазнала або з великим ступенем ймовірності зазнає суттєвих негативних наслідків від стверджуваного порушення.

34. У справі, що розглядається, оскаржуються укази Президента України щодо судоустрою. Ці акти є індивідуально-правовими і не встановлюють прав та обов'язків позивача."
(ухвала КАС від 11.09.2018 у справі № **9901/441/18**)

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ V. ПОРУШЕНЕ ПРАВО | ЇХ ПРАВИ

"Державний секретар вважає, що основний зміст цих прав (скажімо, здатність британського громадянина мати право вільного руху, знаходячись в іншій Договірній Державі) не є продуктом [Закону про приєднання до ЄС]. Скоріше, це результат дії права ЄС в комбінації з національним правом такої Договірної Держави...

У високо формальному сенсі це може бути вірно. Але на наш погляд, цей аргумент не має зв'язку з реальністю. ... ухвалення [Закону про приєднання до ЄС] було необхідним кроком для ратифікації відповідних Договорів, про що було відомо Парламенту. У дійсності Парламент знав і прагнув, щоб ухвалення [Закону про приєднання до ЄС] створило фундамент для отримання британськими громадянами прав за правом ЄС, які могли би ними захищатися в судах інших Договірних Держав. Таким чином, ми вважаємо, що позивачі правомірно стверджують, що подання заяви за Статтею 50 позбавить їх прав..., які Парламент мав намір створити та, насправді, створив, ухваливши [Закон про приєднання до ЄС]"

(Рішення HCJ від 03.11.2016 у справі Queen on application of Gina Miller & Deir Tozetti Dos Santos v Secretary of State for Exiting the EU)

Дякую за увагу! Питання?

Сергій Гришко, LL.M.

Партнер Redcliffe Partners,

арбітр МКАС при ТПП України

Тел.: +38 (044) 390 2219

Факс: +38 (044) 390 5886

E-mail: sergiy.gryshko@redcliffe-partners.com

www.redcliffe-partners.com